

Uvodnik

Z velikim veseljem vam predstavljamo novo številko Revije za kriminalistiko in kriminologijo, v kateri je objavljenih osem člankov in dva prikaza. V pričujoči številki avtorji predstavljajo prispevke o raziskovanju nasilja kot celote, nasilja v družini in medvrstniškega nasilja, problematičnosti delovanja družbenega nadzorstva nad življenjem in smrtjo ljudi, dejavnikov korupcije, vprašanja postopkovnih pravil pri odločanju o sankcijah, vpliva samoučinkovitosti na stopnjo zaznavanja delovne zavzetosti slovenskih policistov, razvoja detektivske dejavnosti v Sloveniji in akreditacije forenzičnih laboratorijev po mednarodnih standardih. V prikazih se avtorja dotakneta razvoja kaznovanja skozi zgodovino kot element ekonomske dejavnosti držav in novega pristopa k razumevanju načinov razlage kriminalitete, razlogov zanjo in njenih posledic, še posebno kar zadeva mladoletne prestopnike.

V pregledu kriminološkega raziskovanja nasilja v Sloveniji po letu 1991 sta Katja Eman in Rok Hacin ugotovila, da je bilo v zadnjih treh desetletjih opravljenih več kot 30 študij, ki so se osredotočale na preučevanje različnih oblik nasilja v Sloveniji. V tem obdobju sta bili najbolj raziskani obliki nasilja fizično in spolno nasilje. Slovenski raziskovalci so posebno pozornost namenili raziskovanju nasilja v družini in mladostniškega nasilja. Avtorja opozarjata, da v 21. stoletju nove oblike kriminalitete zahtevajo tudi nova področja raziskovanja in preučevanja nasilja v slovenskem prostoru, pri čemer je treba upoštevati, da se nasilje ves čas razvija in prilagaja okolju, v katerem se dogaja, zato ga je včasih toliko težje odkriti, se nanj odzvati in ga preučevati.

Katja Filipčič s soavtorji je napisala prispevek o nasilju v družini kot dejavniku medvrstniškega nasilja. Raziskave kažejo, da se medvrstniško nasilje pojavlja v vseh šolah in da je trpinčenih približno 20 % otrok, medtem ko je do vrstnikov nasilnih približno 9 % otrok. Avtorji so izvedli raziskavo z namenom identificirati dejavnike medvrstniškega nasilja. Potrdili so, da otroci, ki poročajo o doživljanju nasilja v družini, verjetneje vrstnikom uničujejo stvari, jim grozijo, razširjajo govorice po svetovnem spletu, uničujejo prijateljstva, udarijo ali brčnejo vrstnika in ga prisilijo v neko dejanje. Avtorji predlagajo, da je pri oblikovanju programov za obravnavo medvrstniškega nasilja nujno razumevanje, kako šolsko in družinsko življenje skupaj oblikujeta identiteto povzročitelja nasilja.

Zoran Kanduč je napisal razpravo o življenju in smrti v kriminološki perspektivi, kjer poskuša pojasniti razloge za problematičnost delovanja družbenega nadzorstva nad življenjem in smrtjo ljudi. Avtor posebno pozornost nameni določanju normativnih meja med »dobrim« (dopustnim) in »slabim« (nedopustnim) načinom povzročitve smrti ter kriminogenim in kriminalnim prizadevanjem za srečno življenje.

V prispevku o dejavnikih korupcije sta se Štefan Šumah in Edita Mahič osredotočila na identifikacijo dejavnikov, ki korupcijo povzročajo ali zavirajo. Avtorja sta vzpostavila osnovni model treh dejavnikov (tveganje, korist in zavest), ki je nastal na podlagi združitve več znanih, znanstveno že potrjenih dejavnikov, ki povzročajo ali zmanjšujejo korupcijo oziroma vplivajo na njeno stopnjo v posamezni državi. Ugotovila sta, da obstaja povezava med korupcijo in njenimi negativnimi učinki, vendar pa se iz večine študij ne da ugotoviti, kaj je vzrok in kaj posledica.

Mojca M. Plesničar meni, da se le redki avtorji posvečajo vprašanju postopkovnih pravil pri odločanju o sankcijah, zato avtorica v prispevku obravnava pomembnejša vprašanja o različnih ureditvah postopkovnih vidikov odločanja o sankcijah. Ključna razlika med ureditvijo common law in kontinentalnimi ureditvami, ki jo podrobneje analizira, je vprašanje eno- ali dvofaznih postopkov, v katerih pride ali ne pride do ločitve postopka s krivdorekom in postopka s sankcijo. Poleg tega se zdijo pomembne razlike vsaj še glede dokaznih standardov, obrazložitev in pravnih sredstev.

V prispevku o analizi vpliva samoučinkovitosti na stopnjo zaznavanja delovne zavzetosti slovenskih policistov David Smolej in Branko Lobnikar predstavita rezultate raziskave, v kateri sta na vzorcu slovenskih policistov analizirala njihovo zaznano delovno zavzetost in dejavnike, ki vplivajo nanjo. Avtorja sta ugotovila, da je pri večjem številu policistov zaznana nezavzetost, pri nekoliko manjšem številu aktivna nezavzetost, pri najmanjšem številu pa zavzetost za delo. Z delovno zavzetostjo so povezani različni viri samoučinkovitosti (čustveno stanje, posredne izkušnje ter lastne izkušnje policistov), zato avtorja v sklepu prispevka predlagata ukrepe za okrepitev samoučinkovitosti policistov, ki imajo statistično značilen in pozitiven vpliv na krepitev njihove zaznane delovne zavzetosti.

Miha Dvojmoč je predstavil razvoj detektivske dejavnosti v Republiki Sloveniji. Avtor poudarja, da je detektivska dejavnost ena izmed možnosti zagotavljanja notranje varnosti v državi v obliki zasebnega varovanja in je zakonsko regulirana dejavnost, ki zahteva sistemsko urejenost in učinkovit nadzor. V Sloveniji specializacija detektivov za posamezna področja še ni izrazita, saj se le-ti ukvarjajo predvsem s splošnim zbiranjem informacij, pri čemer se pri delu zanašajo na izkušnje, znanje in iznajdljivost. Avtor poudarja, da bi morala detektivsko dejavnost v prihodnosti voditi raziskovalna dejavnost, ki bi dejansko odgovorila na vprašanja, katera orodja detektiv pri svojem delu nujno potrebuje ter kako naj bodo zakonsko zapisana in nadzorovana.

Velimir Rakočević, Aleksandar Ivanović in Darko Maver v prispevku o forenzični akreditaciji v državah Evrope razpravljajo o problematiki akreditiranja forenzičnih laboratorijev po standardih ISO 17025 in ISO 17020. Avtorji izpostavijo problem organizacijskega položaja forenzičnih laboratorijev, ki velikokrat vpliva na sam postopek akreditacije. V sklepnem delu avtorji opozorijo na pomembnost izpolnjevanja obveznosti iz sklepov Sveta Evrope, povzetih v dokumentu Evropski forenzični prostor 2020 (EFSA 2020).

Rok Hacin predstavlja knjigo *Punishment and Social Structure* (2009), ki sta jo napisala Georg Rusche in Otto Kirchheimer. Avtor prikaza ugotavlja, da sta avtorja z uporabo historično-kritične metode poglobljeno raziskala vpliv zgodovinskih razmer na kaznovanje ter svoje ugotovitve podprla s primeri iz prakse. Knjiga je po mnenju avtorja prikaza edinstvena, saj so v njej poglobljeno obravnavane povezave med zgodovinsko-ekonomskimi razmerami, političnimi spremembami ter kaznovanjem. Z raziskovanjem vpliva kaznovalnih politik na stopnjo kriminalitete sta avtorja ovrgla tedanje teoretične predpostavke o vplivu milejšega kaznovanja na večanje kriminalitete, zato njune ugotovitve pomenijo napredek na področju penologije.

Katja Eman predstavlja knjigo Avija Brismana *Geometries of Crime: How Young People Perceive Crime and Justice* (2016). Brisman predstavi nov pristop k razumevanju načinov razlage kriminalitete, razlogov zanjo in njenih posledic, še posebno kar zadeva mladoletne prestopnike. Knjiga je izredno zanimiva, saj v ospredje postavi mladostnike in opozori, da se v ozadju mladoletniškega prestopništva skrivajo številni razlogi, zato je mladim treba pomagati, ne pa jih le kaznovati in spraviti v zavode.

Vsem avtorjem prispevkov se zahvaljujemo za odlično delo in prispevek h kakovosti revije, bralcem Revije za kriminalistiko in kriminologijo pa želimo obilo zadovoljstva pri branju te, tokrat nekoliko bolj obsežne, številke revije. Avtorje vabimo, da s prispevki obogatijo našo revijo.

Marjan Fank in Gorazd Meško
Urednika